

Sygn. akt V CSK 117/21

POSTANOWIENIE

Dnia 3 grudnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mariusz Łodko

w sprawie z powództwa C. F.
przeciwko H. Sp. z o.o. w W.
o uchwalenie uchwały zgromadzenia wspólników,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 3 grudnia 2021 r.,
na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 5 października 2020 r., sygn. akt I AGa [...]

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od H. sp. z o.o. w W. na rzecz C. F. kwotę 540 (pięćset czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z 5 października 2020 r. zmienił wyrok Sądu Okręgowego w W. z 27 grudnia 2019 r. i uchylił uchwałę nr 9 z 12 lipca 2019 r. Zwyczajnego Zgromadzenia Wspólników H. sp. z o.o. z siedzibą w W. w sprawie podziału zysku za 2018 r. Skargę kasacyjną od tego wyroku wniosła pozwana spółka, w której zarzuciła naruszenie art. 249 § 1 k.s.h.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Oceniając wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, należy uwzględnić, że skarga kasacyjna ukształtowana została w przepisach kodeksu

postępowania cywilnego jako środek odwoławczy o szczególnym charakterze, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18). Realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowionego w art. 398⁹ k.p.c., w ramach którego, Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną. Zakres przeprowadzanego badania jest ograniczony do kontroli, czy w sprawie występują przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. okoliczności uzasadniające przyjęcie skargi do rozpoznania.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania pozwana spółka oparła na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne sprowadzające ją do pytania- czy kontynuowanie dotychczasowej, długotrwałej polityki w postaci przekazywania wypracowanego przez spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w trakcie roku obrotowego zysku spółki może być traktowane jako praktyka sprzeczna z dobrymi obyczajami w rozumieniu art. 249 § 1 k.s.h., w chwili gdy w trakcie tego roku obrotowego doszło do zmiany podmiotowej w gronie wspólników spółki w ten sposób, że po śmierci jedyne go wspólnika spółki jego udziały zostały odziedziczone przez dwóch wspólników w nierównych udziałach, z których udziałowiec mniejszościowy nie chce kontynuacji dotychczasowej polityki spółki w zakresie podziału dywidendy (zmierzając do przekazania wypracowanego zysku na rzecz dywidendy), a wspólnik większościowy, pozostający członkiem zarządu spółki, zobowiązany osobiście za zobowiązania spółki, zamierza kontynuować dotychczasową praktykę w tym zakresie.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. powinno przybrać postać porównywalną z formułowaniem zagadnienia prawnego budzącego poważne wątpliwości (art. 390 § 1 k.p.c.). Chodzi więc o przedstawienie wyraźnych

wątpliwości co do określonego przepisu (normy) lub zespołu przepisów (norm), albo szerzej i bardziej ogólnie - wątpliwości co do pewnego uregulowania prawnego (instytucji prawnej). Sformułowane zagadnienie winno odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudencki i prawa pozytywnego. Rolą Sądu Najwyższego jako najwyższego organu sądowego w Rzeczypospolitej Polskiej, nie jest działanie w interesie indywidualnym, lecz powszechnym, poprzez ochronę obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania i ujednolicanie praktyki stosowania prawa pozytywnego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 28 października 2015 r., I PK 19/15).

Sformułowane przez skarżącą zagadnienie prawne nie może być uznane za istotne, gdyż podnoszona w nim kwestia była już przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego. Przyjmuje się, że stałe, długoletnie przeznaczanie zysku na kapitał zapasowy i niewypłacanie w tym czasie dywidendy może powodować pokrzywdzenie wspólnika mniejszościowego, uzasadniające zaskarżenie kolejnej uchwały walnego zgromadzenia nieprzewidującej wypłaty dywidendy (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 8 stycznia 2018 r., III CSK 226/17; wyroki Sądu Najwyższego: z 27 marca 2013 r., I CSK 407/12; z 17 czerwca 2010 r., III CSK 290/09; z 17 stycznia 2018 r., IV CSK 252/17). Trafnie wskazuje się, że w dobrze funkcjonującej spółce, która w dłuższym okresie osiąga zysk z prowadzonej działalności, co do zasady powinno być uwzględniane prawo wspólnika do udziału w tym zysku, w całości albo w części. Posiadanie udziałów w spółce podyktowane jest bowiem z reguły oczekiwaniem na dywidendę, zwłaszcza gdy dotyczy wspólnika mniejszościowego, pozbawionego innych korzyści związanych z dobrym wynikiem finansowym spółki. Dlatego wyłączenie wspólnika od udziału w zysku, jeżeli nie jest podyktowane szczególną sytuacją, zaistniałą w spółce, w związku z realizacją zamierzonych i celowych przedsięwzięć, wymagających wzmocnienia jej stanu majątkowego, należy uznać za pokrzywdzenie wspólnika.

Sąd drugiej instancji dokonując analizy stanu faktycznego z uwzględnieniem powyższych założeń przyjął, że zaskarżona uchwała naruszyła dobre obyczaje i godziła w interes powoda jako współnika. Sam zaś sposób sformułowania istotnego zagadnienia prawnego przez skarżącego nie ma cech wątpliwości ogólnych, ale odnosi się do oceny stanu faktycznego rozpoznawanej sprawy, w aspekcie dokonanych zmian podmiotowych w gronie współników spółki w trakcie roku obrotowego, wynikających z dziedziczenia udziałów. Zagadnienie prawne nie może służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej pewnych szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego rozstrzygnięcia. Tak sformułowane przez skarżącą zagadnienie prawne nie ma cech abstrakcyjności i nie może być uznane za istotne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. W orzecnictwie Sądu Najwyższego utrwalili się poglądy, iż wskazanie przyczyny określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nie może mieć charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01; z 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01; z 23 listopada 2010 r., II CSK 344/10; z 23 marca 2012 r., II PK 284/11; z 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13 i z dnia 30 kwietnia 2015 r., V CSK 598/14). Sformułowane przez skarżącą zagadnienie prawne nie jest istotne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., skoro nie wiąże się z problemem interpretacyjnym, ale wyłącznie z subsumcyjnym. Skarżąca nie wykazała racjonalnej potrzeby kolejnej wypowiedzi Sądu Najwyższego na ten temat, zwłaszcza że Sąd Apelacyjny osadził ocenę prawną na ustaleniach faktycznych, które nie podlegają kontroli kasacyjnej (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.), a za miarodajne dla tej oceny uznał co do zasady okoliczności istniejące w dacie podjęcia spornej uchwały, co należy uznać za zgodne z przywołanymi wypowiedziami Sądu Najwyższego.

Skarżący we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał również, że gruncie art. 249 § 1 k.s.h. istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecnictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.). Rozbieżności te sprowadzają się

przesłanek ustalenia, czy konkretna uchwała godzi w dobre obyczaje, a także jak rozumieć sformułowanie „w celu pokrzywdzenia współnika”.

Powołanie się na przesłankę przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącą rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć. Skarżącego obciążał obowiązek przedstawienia odrębnej i pogłębionej argumentacji prawnej wskazującej na zaistnienie powołanej okoliczności uzasadniającej przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, zawierającej szczegółowy opis tego, na czym polegają poważne wątpliwości interpretacyjne. Pozwana Spółka nie zrealizowała tych wymagań, nie wykazała bowiem, aby przepis art. 249 § 1 k.s.h. budził poważne wątpliwości lub wywoływał rozbieżności w orzecznictwie w opisywanym zakresie. Skarżąca ograniczyła się do przywołania kilku rozstrzygnięć Sądu Najwyższego, które odniosła od elementów stanu faktycznego sprawy z powołaniem się na rzekome sprzeczności między wyrażanymi w nich stanowiskami. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśnione już zostało, że uchwała zgromadzenia współników może być uznana za krzywdzącą tylko wtedy, jeżeli została podjęta z realnym zamiarem pokrzywdzenia (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2001 r., I CKN 1137/98, OSNC 2002, nr 3, poz. 31), gdy cel pokrzywdzenia istniał w czasie podejmowania uchwały, jak i wtedy, gdy jej treść spowodowała, że wykonanie uchwały doprowadziło do pokrzywdzenia współnika (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 16 kwietnia 2004 r., I CK 537/03, OSNC 2004, nr 12, poz. 204; z 21 maja 2010 r., II CSK 564/09; z 27 marca 2013 r., I CSK 407/12, OSP 2013, z. 11, poz. 108). Przy ustalaniu, czy doszło do pokrzywdzenia współnika, należy wziąć pod uwagę, czy treść uchwały, obiektywnie rzecz ujmując, a nie biorąc pod uwagę poglądy współnika, może prowadzić do jego pokrzywdzenia oraz czy jest ono realne i może rzeczywiście zaistnieć, gdyby uchwała zastała wykonana. Przy spełnieniu tych warunków uchwałę można uznać za podjętą w celu pokrzywdzenia współnika, nawet gdy do pokrzywdzenia jeszcze nie doszło. Naruszenie dobrych obyczajów jako przyczyna podjęcia uchwały określonej treści, związane jest z aspektem moralnym i rozpatrywane może być w kategorii

niegodziwości zachowań oraz naganności zamierzonych celów w działalności gospodarczej (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2001 r., I CKN 1137/98, OSNC 2002/3/31). Odesłanie do dobrych obyczajów nie może tracić z pola widzenia roli uchwał wspólników dla prawidłowego funkcjonowania spółki i realizowania założonych przez nią celów w interesie wszystkich wspólników oraz konieczności wyważenia interesów stron przy przewadze słusznego i zasługującego na ochronę.

Odwołując się do potrzeby dokonania wykładni pojęcia „uchwały podjętej w celu pokrzywdzenia wspólnika” w znaczeniu subiektywnym lub obiektywnym, skarżąca nie wykazała związku między oczekiwaną od Sądu Najwyższego wykładnią prawa a wynikiem postępowania kasacyjnego. Skarżąca zgodziła się z poglądami orzecznictwa Sądu Najwyższego (wyrok Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2001 I CKN 1137/98), które uzasadniały również ostateczne wnioski Sądu drugiej instancji.

W związku z powyższym wskazana przez skarżącą podstawa przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie zachodzi jak również z okoliczności sprawy nie wynika, aby zachodziły inne podstawy przewidziane w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia tej skargi do rozpoznania.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c. oraz na podstawie § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. 2018, poz. 265 j.t.)